

פרקים ראשונים

לחברת

חברת זו, חורף-אביב, ש.ז., פותחת את כרך ה' של ה"בצרון" המחודש. גם הפעם ויתרנו על חברת נפרדת והחלטנו להוציא חברת כפולה ומוגדלת כדי לאפשר פרסומם של מאמרים רבי-כמות ושיש להם לפי דעתנו ערך וענין לרוב קוראינו.

"שלום" על דרך, "פרד"ס"

מאמרו של פרופ' ג. ק. אלראי, מומחה למדעי המדינה ולענייני המזרח התיכון, הבא בראש החוברת, ידריך את מנוחתם של קוראים שמבקשים לראות סימנים למיפנה חדש ביחסי ישראל והעולם הערבי והמקווים שלא ירחק היום שבו יקום שלום-אמת ביניהם. המאמר של פרופ' אלראי מבוסס על עדויות ומסמכים של מנהיגים וראשי ממשלה ערבים. אפשר לפרש את גילויי-הדעת, שלהם, מאמריהם והצהרותיהם על דרך "הפשט", "הרמז" או "הדרש", אבל ה"סוד" בהם גלוי, ואין להתעלם ממנו, ומוטב להעריך את מצבי-העניינים כהוויתו ולאמיתו. על כל פנים אנחנו מצפים לתגובות למאמר ובירורים בבעייה הראשונה במעלה על סדר-היום בעולם היהודי והיא גם "שאלה בוערת" בעולם הכללי.

יצירתו וגורלו של משורר יהודי בברית-המועצות

מאמרו של המשורר הידוע, המסאי והמבקר, פרופ' שמעון הלקין, הוא על נושא שאין הקורא העברי מצוי אצלו ביותר. המאמר דן בצורה מפורטת ומעמיקה על יצירתו הפיוטית של אחד הנציגים החשובים של השירה האידית ברוסיה הסובייטית, שמואל הלקין.

מלבד ההערכה הספרותית-בקורתית עוסק המאמר בבעייה המתחייסת אל עמדתו ותודעתו של האדם והיהודי היוצר ברוסיה הסובייטית ש"הבחירה" שלו מוגבלת ביותר, מאחר שעין השלטון צופיה עליו, שלא יסטה, חלילה, מן הקו האידיאולוגי שהתווה לו מ"גבוה". השאלה המטררדה את האדם שיושב מחוץ לתחום המשטר הסובייטי היא: איך אפשר שאנשי יצירה, שחיבים קודם-כל להיות נאמנים לעצמם ולמצפונם, יסלפו את אמיתם ויהללו, או יחללו, בהתאם לתכתיביו של שלטון עריץ?

בעייתו של שמואל האלקין היא מיוחדת במינה, שהרי היה חשוד גם על ציונות ועבריות, הוא וחברו דוד הופשטיין, אף הוא מטובי המשוררים היהודים ברוסיה. כ"בעלי תשובה" דקדקו עמהם, והיו מדקדקים עם עצמם, בכל חומר הדין. פרופ' הלקין הופך בשאלה ודן עליה בהרחב עניין ומצא

הסברים מתקבלים על הדעת. מעטים המקרים שמשורר חשוב אחד השקיע עצמו לפרש בנאמנות רבה כל כך פרשת יצירתו של משורר אחר, כשם שעשה במאמרו שמעון הלקין על שמואל האלקין...

פסח, תש"ג

הקרבות הנועזים והנאשמים של לוחמי גיטו ורשה לפני ארבעים שנה, בפסח, תש"ג, בעיצומה של מלחמת העולם השנייה ולאחר השמדתם של המוני בני ישראל בפולין — וביתר ארצות מזרח־אירופה תחת שלטונו של הנוגש הנצי — מוסיפים לשמש אות ומופת שהאויב הנורא לא הצליח להמית כליל את רגש הכבוד היהודי־האנושי של העם המעונה והגרצח.

כי זו היתה התכנית השטנית וכוונת הזדון והתועבה של הנצים בגיטאות ובמחנות המוות שהקימו — להשפיל את כבוד ישראל עד עפר ו„להכשיר“ את לכתם בדרכם האחרונה כצאן לטבח. האויב האכזרי לא פילל ולא ציפה שחלום השיחורור היהודי חי בלב קרבנותיהם. ואמנם בחג הפסח, תש"ג, התלקח ניצוץ החירות בלב המעטים והחלכים והיה ללהבה ובגשק הדל שבידיהם רשמו ברמס דף מזהיר של גבורת־נפש־ורוח בתולדות ישראל.

כאשר אנו מעלים זכר חורבן יהדות מזרח־אירופה מופיעים לנגד עינינו ציורי־אימים של תהלוכות־מוות וערימות גופות אחינו שנורו בפיתחי שיחין ומערות, שנחנקו בתאי גזים ושנשרפו והיו לאפר בכבשני אש. קרבות הגבורה של לוחמי גיטו ורשה, — כמלחמות הפרטיזנים היהודים בגיטאות אחרות וביערות פולין, ליטה ורוסיה הלבנה — השאירו לדורות ציור אחר, ציור נורא־יהוד של גיטו בוער באש־מרד ודמות לוחם עטוף דגל אחוז־להבות הקורא לנקם וגאולה....

בליל זה...

בתקופת התחייה בראשית המאה הזאת, נסכו חרוזיו הקלילים והמשובבים של יצחק קצנלסון רוח אביבי־עליו בשירה העברית. גורל יהדות פולין הטיל על המשורר המרנין את התפקיד המר לשיר בסוף ימיו את „שיר העם היהודי שנהרג“.

בליל פסח, תש"ב, שנה לפני מרד גיטו ורשה, השמיע המשורר במסיבת־מחירת דברים אופייניים לגבי הרוח שהפעים את לוחמי הגיטאות, ומן הראוי שנביא מקצתם לתשומת־לב קוראינו לקראת פסח, תשמ"ג:

אמנם ליל זוועות, ליל בלהות — כן, אך לא לשיעבוד... בני־חורין אנו בעמק־בבא זה בארץ־חירום זאת, בני־חורין לעולמי־עד... כל כלי יוצר ומשחית לא יצליח לשעבדנו... התכשרנו לה לגאולה מתוך יסורים וחבלים במשך תקופות

ונבשרנו לה... צורפנה באש הלוהט, בסופה וסערה הועלינו וטוהרנו. לא נשתעבד עוד לשום פרעה, לא נבנה ברצוננו הטוב לשום עריץ ומשעבד את פיתום ורעמסס...

ליל גאולה וזוועות לנו הלילה... שמי האביב מכחילים מעל ראשנו ותהום רובצת תחת... ראו: דגל החיים והמוות בידינו... גם החיים והמוות תאומים הם לנו הלילה. תאומי-גורלנו עומדים אנו על פי קבר ומצויים חיים לעם. לבנו לבנו לו לעם. בירושלים שבגולה נהרגו כמעט כולם, ובמותם ציוו לנו את החיים... הנה — בא עתה תורנו אנו: אחים, אל בכי! לא נתפלל לו למוות —.

אולם אנחנו — נכונים!... בעלי הכרה ומקדשים למוות — נימין בלתי-ניראים לעין נמשכים מהם אל הנשאים בחיים, יוצאים חלומות התחייה ושאיפות ליצירה ולשיחורור רוח העם והעולם כולו, מלב הולכים אל לב באים. שלשלת הדורות אינה נפסקת! אנו נכונים למוות... אם גם היום, הלילה, ברגע זה. אם תדפוק יד רוצח על דלתנו — הרי כן, נכונים אנו! ובמותנו נצווה את החיים לקיבוצי עמנו באשר הם שם. דעו, ותהי זאת נחמתכם: אנו מפרים אותם יותר במותנו על קידוש השם, על קידוש העם, מאשר בחיינו...

זהות, כתב-עת ליצירה עברית

לפנינו חוברת ב' (קיץ, תשמ"ג), גדושה מאמרים, מחקרים, סיפורים ושירים. כשמו כן הוא: כתב-עת מוזהה עם ערכי ישראל ונכסי העם מדורי-דורות. הקו הרעיוני משתקף בגישות ובתגובות לבעיות ספרות וחברה יהודית.

על „נושא הזהות החברתית בספרות העברית החדשה" דן ד"ר אורציון ברתנא, שהוא רואהו, בצדק, כאחד הנושאים המרכזיים בחיינו הרוחניים כיום. אף-על-פי שאינו בא להניח עקרונות, הרי עצם הדיון בבעיית הזהות, כפי שהיא משתקפת בספרותנו כיום ובחינתה לאור המגמות שהינחה מאז תקופת ההשכלה והתחייה עד קום המדינה — יש בו כדי הבהרת מעמדנו התרבותי והערכתם של כיווני הרוח במדינה בימינו.

בעיית הזיהות ראויה לדיון מיוחד ומפורט. לפי שעה נברך את העורך הראשי ד"ר נפתלי ה. טוקר (שתרם לחוברת מחקר על שירתו של גבריאל פרייל) וחבריו: הד"רים יהודה פרידלנד, הלל וייס ואורציון ברתנא, — שיצליחו לבסס את כתב-העת וליצור את ה„המשך" לספרותנו שאנו מצפים לו.